

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING MATEMATIK MALAKALARINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARINING AHAMIYATI

Davatova Oysifat Hakimovna

Qashqadaryo viloyati Nishon tumaniga qarashli 33-umumiy o'rta ta'lim maktabida
boshlang'ich sinf o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7514716>

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarning matematika darslarida zamonaviy metodlarni qo'llash orqali darsni samarali tashkil etish bo'yicha ma'lumotlar yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: Matematika, Interfaol metod, Fikrlarning tezligi, katta, doira, charxpalak, akvarium, kichik guruhlarda (juftlikda) ishlash.

ЗНАЧЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В РАЗВИТИИ МАТЕМАТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация. В данной статье освещается информация об эффективной организации урока с использованием современных методик на уроках математики в младших классах.

Ключевые слова: Математика, Интерактивный метод, Скорость мысли, большой, круг, кружок, аквариум, работа в малых группах (в парах).

THE IMPORTANCE OF INTERACTIVE METHODS IN THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL SKILLS OF PRIMARY CLASS STUDENTS

Abstract. In this article, the information on effective organization of the lesson by using modern methods in mathematics classes of elementary grades is highlighted.

Key words: Mathematics, Interactive method, Speed of thoughts, big, circle, circle, aquarium, work in small groups (in pairs).

Mamalakatimizda matematik savodxonlikni oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash maqsadida qator chora-tadbirlari amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 - yil 25 fevraldagi 133-F sonli farmoyishi asosida 2019 - yil 18-19 aprel kunlari "Boshlang'ich ta'limning dolzarb masalalari: muammo va yechimlar" mavzusidagi Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjumani o'tkazildi. Ushbu ilmiy-amaliy anjumanda boshlang'ich ta'lim tizimida isloh qilinishi kerak bo'lgan muammolar sanab o'tildi. Shunday muammolardan biri bu matematika fanini boshlang'ich sinflarda samarali tashkil etish, interfaol metodlarni qo'llash orqali zamonaviy ta'limni yo'lga qo'yib, o'quvchilarni nafaqat Respublika balki chet ellarda bo'ladigan fan olimpiadalarida ishtiroki va g'alabasini ta'minlashdan iboratdir.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev Miromonovichning 2020 yil 7- maydagi " Matematika sohasida ta'lim sifatini oshirish va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish" to'g'risidagi qarori ham ushbu sohaga nisbatan e'tiborni kuchaytirdi va quyidagilar ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi :

- ta'lim va ilmiy muassasalar o'rtasida yaqin hamkorlikni ta'minlovchi yaxlit tizimni shakllantirish

- zamonaviy pedagogik texnologiyalarnijoriy qilish

- matematika fanlarini o'qitish sifatini oshirish

Interfaol metod – ta'lim jarayonida o'quvchilar hamda o'qituvchi o'rtasidagi faollikni oshirish orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirishni faollashtirish, shaxsiy sifatlarini

rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlarni qo'llash dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol ta'limning asosiy mezonlari:

norasmiy bahs-munozaralar o'tkazish, o'quv materialini erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, nazariy bilim olishlar soni kamligi, amaliyotlar soni ko'pligi, o'quvchilar tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichik guruh, katta guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriqlar berish, yozma ishlar bajarish va boshqa metodlardan iborat bo'lib, ular ta'lim – tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o'ziga xos ahamiyatga ega.

Interfaol metodlar ko'p turli bo'lib ularning hammasi ham har qanday progressiv usullar kabi eng avvalo o'qituvchidan mashg'ulot oldidan katta tayyorgarlik ko'rishni talab qiladi.

Bugungi kunda boshlang'ich matematika o'qitish jarayonida o'quvchilar tabiat va jamiyatimizda sodir bo'ladigan voqea-hodisalarga o'z fikrini bildirishi, shuningdek, kundalik hayotida ro'y bergan muammoli vaziyatlarni mustaqil ravishda hal eta olishlari uchun erkin va ijodiy fikrlashni hosil qilish lozim. O'quvchilar o'quv-biluv faoliyatlarida yangi bilim va axborotlarni majburan o'zlashtirmasdan, balki qiziqib o'rgansalar o'qitishdagi samaradorlik yuqori bo'ladi. Interfaol metodlar tatbiq etilganda o'quvchilar o'zlarining haqiqiy matematik fikr va g'oyalarini aniq maqsad sari yo'naltiradi va yuzaga chiqaradilar. O'quvchilarning izlanishlari va ijodiy fikr yuritishlari orqali fikrlar tezligi, fikrlar egiluvchanligi hamda fikrlar aniqligi kabi pedagogik-psixologik holatlar ro'y beradi.

Fikrlarning tezligi - ikki komponentni, ya'ni matematik misol va masalalarni yechish tezligi va masala yechilishining aniqligini o'z ichiga oladi. Fikrlash jarayonining egiluvchanligi – bu yuzaga kelgan bir g'oyadan masala yechimiga olib keluvchi boshqa g'oyaga o'tishdir. Boshqacha qilib aytganda, qo'yilgan masalaning to'g'ri yechimiga olib boruvchi bir yoki bir necha usullardan foydalanishdan iboratdir.

Fikrlarning aniqligi – qo'yilgan matematik misol va masalalarni yechishda taxminiy chegarani bilish hamda fikrlash orqali aniq, ishonchli javoblarni hosil qilish.

Interfaol metodlarni dars jarayonida qo'llash o'quvchi va o'qituvchining innovatsion faoliyati bilan o'zaro uzviy bog'langan ikki jarayonni o'z ichiga oladi:

- o'qitiladigan shaxsning innovatsion o'quv faoliyatini tashkil etish;
- innovatsion o'quv faoliyati ustidan nazoratni tashkil etish.

Interfaol mashg'ulot jarayonining asosiy bosqichlari quyidagilardan iborat:

- Salomlashish (o'qituvchi va o'quvchilar).
- Kirish so'zi – o'quvchilarga darsda interfaol ta'limning qaysi turidan foydalanish,

dars mavzusi, shakli va maqsadlari bilan tanishtirish lozim.. Kirish so'zi aniq va qisqa bo'lishi kerak.

Qoidalarni ishlab chiqish-guruhning samarali ishlashi uchun qoidalarni belgilash yuzasidan o'quvchilarning takliflar bildirishi so'raladi. Shu takliflar asosida ular tomonidan qoidalar ishlab chiqilib, qabul qilinadi. Bu qoidalarga rioya qilinishi nazoratini faqat o'qituvchi emas, o'quvchilar ham olib borishlari ko'zda tutiladi.

➤ Tanishuv (muzyorar)- ishtirokchilarning darsda o'zaro erkin va faol muloqotlarini ta'minlash maqsadida har turli harakatli mashqlarni tashkil qilish orqali o'tkaziladi. Bu mashqlarni o'quvchilar orasidagi notanishlik, tortinchoqlik va shu kabi holatlarni bartaraf qilib, o'zaro iliq munosabatlarni hosil qilishga yo'naltirilgani uchun "muzyorar" deb nomlanadi.

Kutiladigan natijalar har bir o'quvchi dars yakunida nimalarni o'rganishi, qanday ishlarni bajara oladigan bo'lishi haqida ma'lumot berilib, bunda o'quvchilarning shaxsiy ehtiyojlari asosida og'zaki yoki yozma ravishda bildirgan kuzatuvlari ham hisobga olinadi.

➤ Kichik guruhlariga ajratish - dars maqsadiga muvofiq ravishda o'quvchilarni bir nechta kichik guruhlariga ajratgan holda vazifalar bajarishlarini tashkil etish uchun har turli harakatli mashqlar shaklida amalga oshiriladi. Kichik guruhlariga birinchi marta ajratishda o'quvchilar o'z ixtiyorlariga ko'ra guruhlariga ajralishlari mumkin. Keyingi gallarda tasodifiy kichik guruhlariga ajratish qo'llaniladi.

Kichik guruhlar ishini tashkil qilish – har bir kichik guruhga aniq vazifa, zarur materiallar, vositalar taqsim qilinadi, vazifani bajarish, natijani ma'lum qilish tartibi va ajratilgan vaqt belgilanadi.

➤ Taqdimotlar – kichik guruhlar o'zlariga berilgan vazifalarni bajarganda keyin, olingan natijalarni ular belgilangan vakil tomonidan barcha guruhlar a'zolari oldida taqdimot qilishdan iborat. Bunday taqdimot yakka tartibda berilgan vazifani bajargan biror o'quvchi tomonidan ham amalga oshirilishi mumkin.

➤ Kichik ma'ruzalar – interfaol mashg'ulot mavzusi bo'yicha o'quvchilarga nazariy ma'lumotlarni yetkazish maqsadida o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi.

➤ Muhokamalar o'tkazish – dars mavzusiga doir masalalar yuzasidan hamkorlikda fikr yuritish va xulosalar chiqarishga yo'naltirilgan interfaol mashqlardan iborat.

➤ Xulosalar va vazifalarni belgilash - mashg'ulot davomidagi xulosalarni jamlash va umumlashtirish hamda o'quvchilar uchun navbatdagi vazifalarni belgilab berishdan iborat.

➤ Darsni yakunlash - darsdan qoniqqanlik darajasini har bir o'quvchi tomonidan baholashni har turli interfaol shakllarda tashkil etiladi. Bu baholash natijalarini keyingi darslarni tashkil etishda hisobga olib boriladi.

Interfaol ta'limning asosiy shakllari: katta, doira, charxpalak, akvarium, kichik guruhlarda (juftlikda) ishlash va boshqalardan iborat bo'lishi mumkin.

Interfaol ta'limning asosiy usullari: interfaol seminar, trening, ma'ruza, aqliy hujum, ishchanlik o'yini, rolli o'yin, muhokama, bahs, munozara, tanqidiy fikrlash, skarabey, bumerang, zig-zag yoki arra, press, intervyu, zanjir, sinkveyn, pinbord, insert, suratli diktant, chigilyozmadi, muzyorar va boshqalar. Shu bilan birga ta'kidlash zarurki, interfaol darslarda shakl va usullar birgalikda mavjud bo'lib, ularni shartli ravishdagina ajratish mumkin.

Shunday qilib, interfaol metodlar ta'lim sifatini yaxshilash, samaradorligini oshirish, o'quvchi, o'qituvchi va o'quvchilar guruhi o'rtasida hamkorlikni qaror toptirish, yagona maqsad sari intilish hamda shaxsning ichki imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish kabi muhim vazifalarni amalga oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Demak, interfaol metodlar o'quvchilarni faqatgina matematik bilimlarini rivojlantirib qolmasdan ularning olgan bilimlarini kundalik hayotda qo'llashga ham yordam beradigan metodlar hisoblanadi.

REFERENCES

1. A. Ismoilov, D. Norboyeva, K. Kucharova, Z. Qosimova, N. Aminova. Xalqaro tadqiqotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodxonligini baholash. (o'quv qo'llanma) – T.: Sharq NMAK, 2019.
2. Davydov, V.V. Ta'limni rivojlantirish muammolari / V.V. Davydov. - M., 2016 yil.
3. Ishmuhamedov, R., Abduqodirov, A., & Pardaev, A. (2008) Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Iste'dod.
4. Muslimov, N., Usmonboeva, M., Sayfurov, D., & To'raev, A. (2015) Innovatsion ta'lim texnologiyalari. Sano-standart.